

U:BYGD

PROSESS DEL2

Marius Waagaard og Einar Fuglestad Syversen

Veiledere: Finn Haakonsen og Ole Møystad

Masteroppgave i arkitektur, NTNU vår 2014

SENTRUM

E16 - HVOR LIGGER DEN I FREMTIDEN?

I møtet vi hadde med ordfører, rådmann og teknisk sjef i høst, ble fremtidig trasé for E16 gjennom Vang Sentrum brakt opp som det viktigste kommunen måtte ha avklart for å komme videre med utvikling av sentrum.

Ved to tidligere behandlinger har den såkalte "Fjordlinja" (01) blitt vedtatt i kommunestyret, sist på 80-tallet. Det er fortsatt dette alternativet som ligger inne i dagens reguleringsplan. Store utbygginger planlegges både øst og vest for Vang sentrum, og det er dermed lite som tyder på at prosjektering for strekningen gjennom sentrum vil komme i gang med det første.

Lokalt er det stor motstand mot at vegen skal legges ut i fjorden.

Vi har ikke funnet konkrete tall og prognoser for trafikkutviklingen gjennom Vang Sentrum, men i Statens Vegvesen sitt "Planprogram E16 Kvamskleiva" (2013) finner man tall vi mener er relevante også for Vang Sentrum. Kvamskleiva ligger 5 km øst for Vang Sentrum, og vil i stor grad ha samme trafikk tall som Vang Sentrum.

Fra planprogrammet:

1464 ÅDT gjennom Vang hovedsogn
14% Tunge kjøretøy over 5,5m
1% Forventet trafikkvekst per år
2000 Antatt ÅDT år 2035

"E16 gjennom Valdres vurderes å ha størst betydning for regional godstransport. Lang-transportert gods antas hovedsakelig å bli transportert via andre veger, eller med tog."

Vår oppfatning er at E16 per i dag ikke oppleves som en stor barriere, men det er klart at skal man bringe inn flere aktiviteter til sentrum, kombinert med økning i trafikken, vil vegen fort være å betrakte som en hemsko for videre utvikling.

For å sikre at våre tiltak i sentrum ikke kolliderer med mulige løsninger for vegtrase, ser vi det nødvendig å skissere en tilfredstillende løsning for fremtidig trase av E16.

Vi ser kjapt på noen mulige løsninger.

TRE ALTERNATIVER:

01: FJORDLINJA

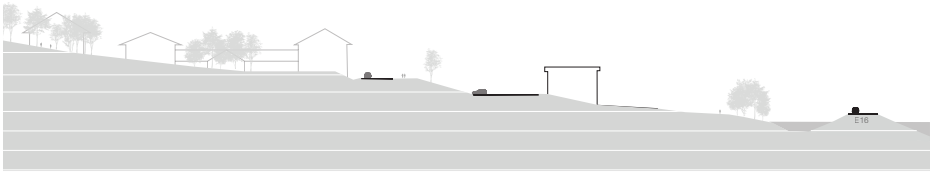
02: KULVERT GJENNOM SENTRUM

03: LANDSKAPSLINJA

01: FJORDLINJA

Linja som i dag ligger inne i reguleringsplanen. Vegen legges i strandsonen fra Coop og frem til Kommunehuset, hvor veien går ut i fjorden for å danne et lite havnebasseng forbi Klokkehaugen og Sommerhotellet.

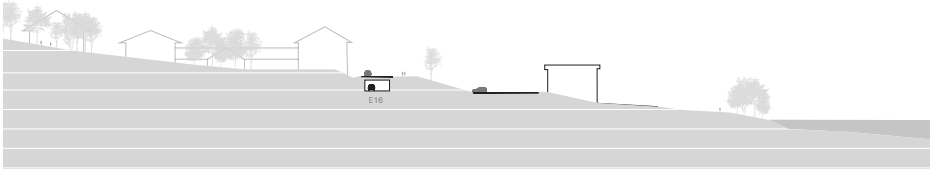
FORDELER:

- Billigste løsning?
- Mulighet for godt avklarte avkjørsler til sentrum.

ULEMPER:

- Stort inngrep i landskapet.
- "Midt i glaningen" både for sentrum og bygda. Ruinerer den flotte kontakten med fjorden.
- Ødelegger strandsonen som rekreasjonsområde.
- Ødelegger hekkeplasser for Storlom?
- Ikke i tråd med kulturlandskapets fremtoning.

02: KULVERT GJENNOM SENTRUM

Bygge kulvert som blir liggende under dagens trase gjennom sentrum. Kulverten bygges ved å grave seg inn i, og utnytte, høydedraget sentrum ligger på. Ved å bygge kulverten ved hjelp av spunting skal det være mulig å få til dette nokså kostnadseffektivt.

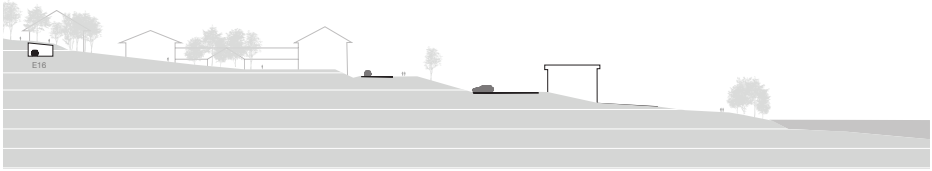
FORDELER:

- Ingen store landskapsinngrep.
- Veien fjernes av syne.
- Liten innvirkning for både sentrum og bygda.
- Kan bidra til å tydelig definere avgrensingen av sentrum i øst-vest retning.
- Legger til rette for en fleksibel utvikling i sentrum, langs fjordlinja og oppover kulturlandskapet.
- Jorda som graves ut er i stor grad matjord som kan nyttes i skrinne landbruksområder.

ULEMPER:

- Kostbart?
- Riving av Coop Byggmix og kanskje noen andre bygg. Gamle telegrafen ligger også tynt an.
- Komplisert utbygging med tanke på omkjøring under bygging. Kan føre til "vonde år" for sentrum.

03: LANDSKAPSLINJA

Delvis nedgravd vegtrase i kulturlandskapet ovenfor sentrum. I kombinasjon med bruer og kulvertløsninger kan man ivareta kontakten mellom bygda og sentrum, samt sikre at arealet dyrka mark ikke går drastisk ned.

FORDELER:

- Bygger videre på trekk i det skålformede landskapet.
- Kan bidra til å skape en tydelig utbyggingsgrense av sentrum.

ULEMPER:

- Stort inngrep i landskapet
- Stor forskjell i høydeprofil og lengre vegtrase kan føre til at tidsbesparelsen ift. dagens løsning blir minimal.
- Mulig barriere mellom bygda og sentrum.
- Dyrt?
- Tidvis åpen, nedgravd løsning - hva skjer med snøen?
- Driftsbygningen på Ellingbø må mest sannsynlig bøte med livet.
- Vil beslaglegge en god del dyrka mark.

KONKLUSJON VEGVALG:

“Målsettingen er å bevare miljøets kvalitet både visuelt og økologisk.”

Fra vegvesenets rapport...

Evt. utbygging av E16 ligger langt frem i tid. Trolig tidligst rundt 2040. Per i dag oppleves ikke veien som en stor barriere, og sentrum kan fint leve med noe økning i trafikken. Skulle man derimot få stor økning i trafikken, da særlig med flere vogntog og annen tungtrafikk vil vi mene at utbygging av en kulvert er å foretrekke.

Tungtrafikk burde i fremtiden gå på bergensbanen. Dette vil lette noe av trykket fra E16, og dermed gjøre veien enda mer spiselig langs dagens trase gjennom sentrum, selv med en økning i ÅDT.

Vi mener vegen må gå gjennom sentrum på sentrum sine premisser. Trafikken må innordne seg sentrumssituasjonen, og gjøre det mulig for bebyggelse å henvende seg aktivt ut mot gaterommet. Mulig at man dermed må senke fartsgrensen ytterligere? Hva med 30 eller 40-sone gjennom sentrum?

Ingrid Skavhaug, leder av tettstedsutviklingsprosjektet i Vang hadde vært i dialog med vegvesenet og kunne avkrefte at de hadde planer om å legge veien ut i fjorden, og at vegen kom til å ligge der de ligger i dag i lang tid fremover.

FORTETTING I SENTRUM - HVA STARTER VI MED?

I utgangspunktet har vi lenge tenkt oss at et fint startskudd for utvikling i sentrum kunne springe ut fra Klokkarhaugen. I forarbeidet definerte vi at det i løpet av kort tid kunne være behov for 10-20 boliger i sentrum. Vi så da i stor grad for oss at dette kunne skje i en og samme struktur som lå i sammenheng med noe næringsaktivitet.

Næringsfunksjonene vi så for oss å kombinere med boligene var treningsstudio, bryggeri, kafe og lokalmatutsalg. Treningsstudioet er i ferd med å utvide driften, mens resten er næringer som ønsker å komme i gang i nær fremtid.

Vi har tenkt på dette næringslokalet som et forholdsvis stort og fleksibelt lokale som kan møte mange behov. Det man ofte ser på små steder er at bedrifter som starter opp dessverre ikke alltid lever veldig lenge. Vi ser det derfor som viktig at næringslokalene har mulighet til å tilpasse seg mange funksjoner.

Et udiskutabelt mål for sentrumsutviklingen er behovet for å danne gode møteplasser. Vårt håp har vært at de flotte stedlige kvalitetene på Klokkarhaugen i kombinasjon med et spennende program skal kunne skape en slik ramme, og dermed kickstarte historien om Vang sentrum som en attraktiv destinasjon for bygdefolk så vel som tilreisende.

VEILEDNING MED OLE

12/2

I veiledning med Ole ønsker vi å diskutere utviklingen av sentrumsområdet. Vi presenterer våre tanker om Klokkarhaugen som generator for utviklingen. I hovedsak begrunner vi dette med de stedlige kvalitetene og potensialet som ligger i tomte og området rundt. Dette kan bli et fint område for rekreasjon og samling.

I hovedsak dreier diskusjonen seg rundt hvordan man ser for seg at utviklingen av stedet starter og hvilke eksisterende mekanismer og strukturer man velger å koble seg på. Hva skal til for å skape landsbyen? Hvordan samle funksjoner og skape tyngdepunkt og aktivitet, når alt er så spredt som i dagens Vang sentrum? Ole oppfordrer oss til å se på hvor det er aktivitet i

dag. Hva er offentlig og hva er bolig. Komme under huden på hvordan sentrum ser ut og hvordan det fungerer.

Videre snakker vi i god Jan Gehl-ånd om viktigheten av "rommene mellom husene." Hvordan man kan bruke ulike aktiviteter som St. Hans og 17. mai til å programmere uterom, og derfra definere bruk og program til plasser og bygninger. Lade rommene mellom husene - se på seg som en kurator for aktiviteter som kan foregå i sentrum, og lage regien på dette. Aktiviteten i bygningsmassen kan dermed bygges på regien av uterommene.

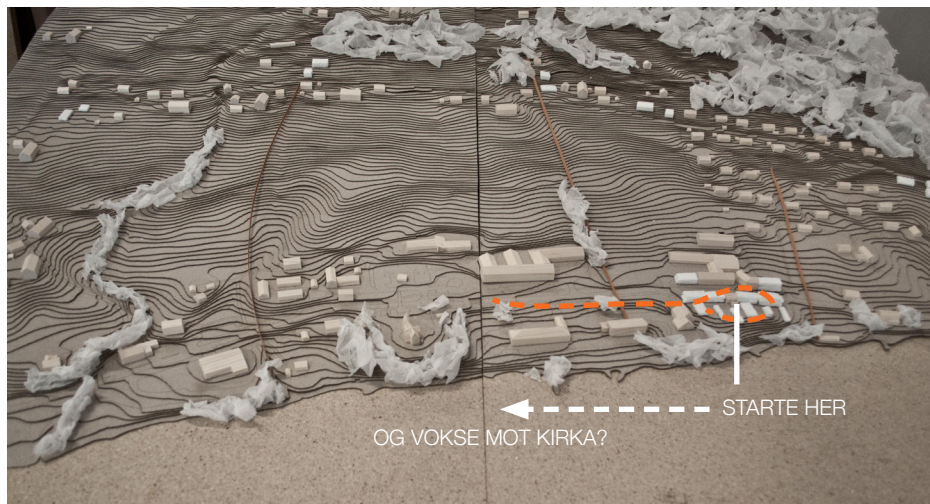
Et viktig aspekt i denne programmeringen er å ta tak i det særegne ved Vang. Sau og data. Blande gammelt og nytt for å forsterke stedets karakter. Snokino, vaskehallkonsert osv. Vi må gi plass og skape arenaer for disse aktivitetene. Bruke midlertidige, temporære program til å få i gang historien om sentrum som destinasjon. Hvilke menneskelige ressurser kan man bygge på?

ETT STEG TILBAKE - (TO FREM?)

Etter veildningen føler vi for å ta minst ett steg tilbake. Særlig har vi behov for å se nærmere på hva sentrum er, hvordan de ulike områdene fungerer og hvilke potensial som ligger i de ulike delområdene. Dette gjelder både å se på bygningstypologi, romlige kvaliteter og menneskelig aktivitet. Hvor skjer det ting, og hvordan kan man løfte frem dette for å skape aktivitet?

Vi har også fått sendt over ny informasjon fra Eirik i Innovangsjon vedrørende hvilke næringer folk har planer om å starte opp i sentrum. Listen og mangfoldet er større enn vi har forestilt oss, og dette er også en vesentlig grunn til å se nærmere på hele sentrum og hvordan man kan programmere ulike soner. Hva er tyngdepunkt? Hvor og hvordan legger man til rette for bolig og næring?

Vi får også oversendt skisser som viser bygget som er under prosjektering på Klokkarhaugen.

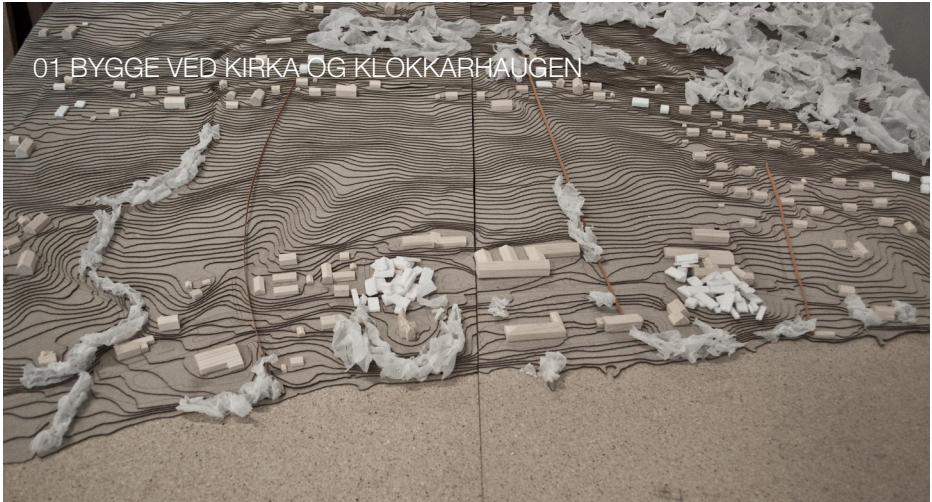
Det var en miks av funksjoner som er vanskelig å se for seg på det nokså begrensede arealet man har til rådighet på Klokkehaugen. Skissene viser et stort bygg med opptil fem etasjer.

Parkeringskjeller, næringsarealer og bolig i toppetasjen. Bygget er lite tilpasset situasjonen og vil være et stort inngrep i landskapet. Vi har lite tro på at det er sånn Vang vinner terreng.

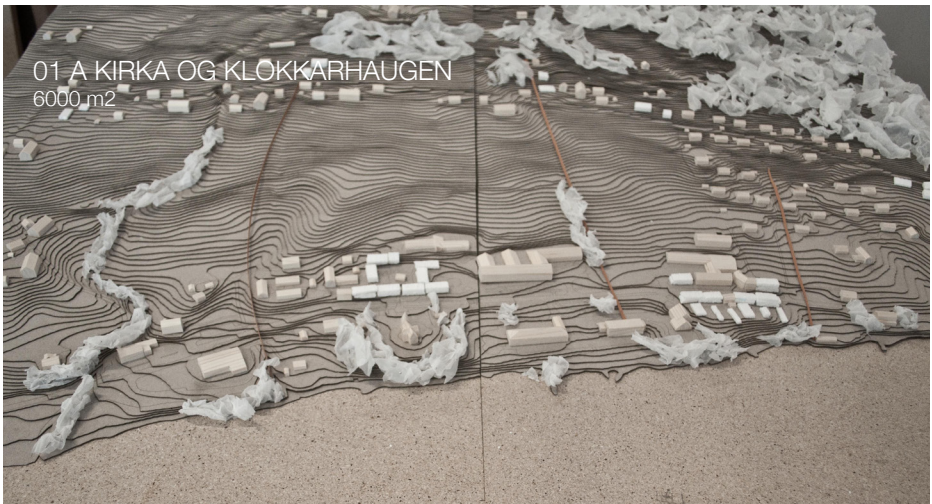
MODELLSTUDIER

FOR Å FÅ ET BEDRE BILDE AV HVORDAN
SENTRUM REAGERER PÅ ULIKE
UTBYGGINGSMØNSTRE LEKER VI OSS
I MODELL MED RASKE KONSEPT FOR
UTBYGGING.

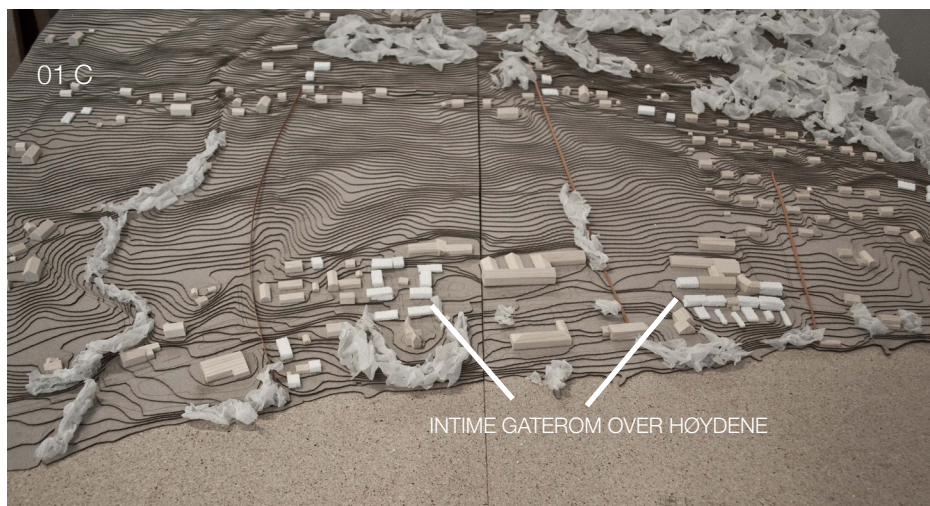
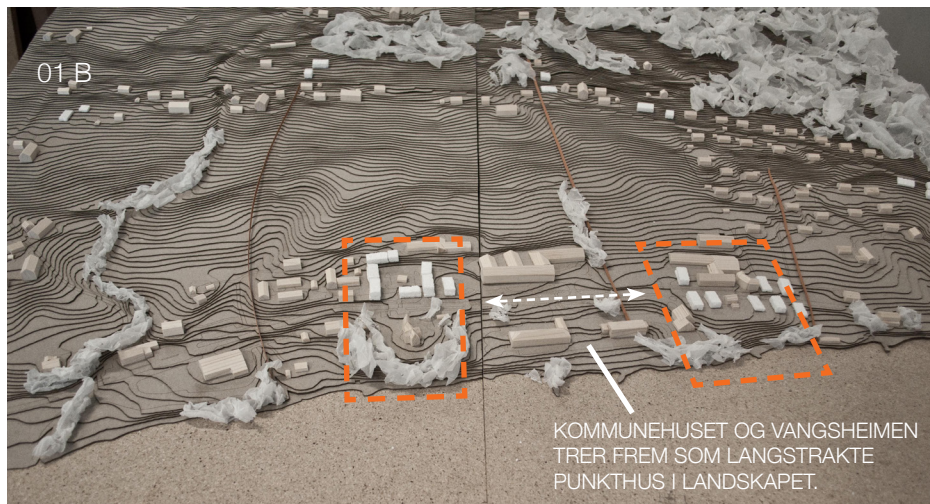
01 BYGGE PÅ HØYDENE?

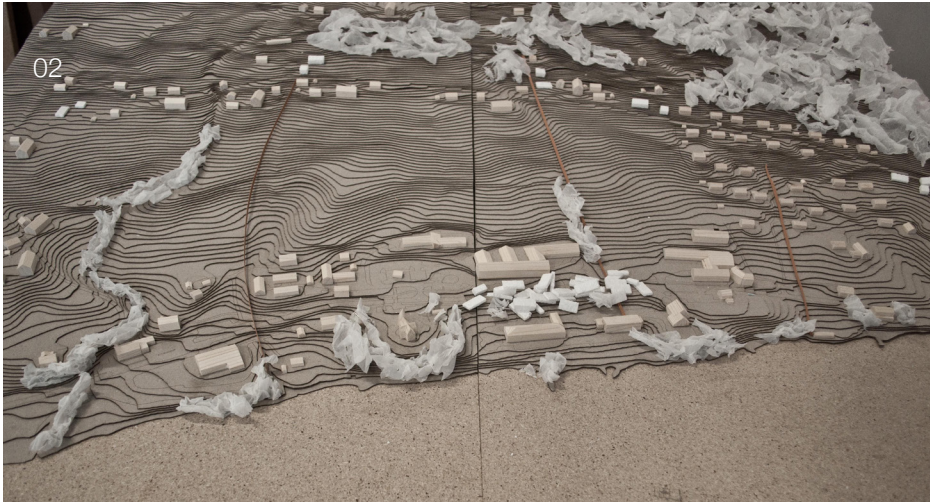
Høydedraga rundt kirka og Klokkarhaugen er de historiske “nullpunktene” for Vang. En fortetting på disse punktene vil kunne danne tydelige tyngdepunkt. Her finnes også romlige strukturer man kan bygge videre på for å danne gode rom. Fortetting her løfter også frem kommunehuset og Vangstunet som punktbebyggelse i et åpent, opparbeidet grøntrom mellom de to høydene.

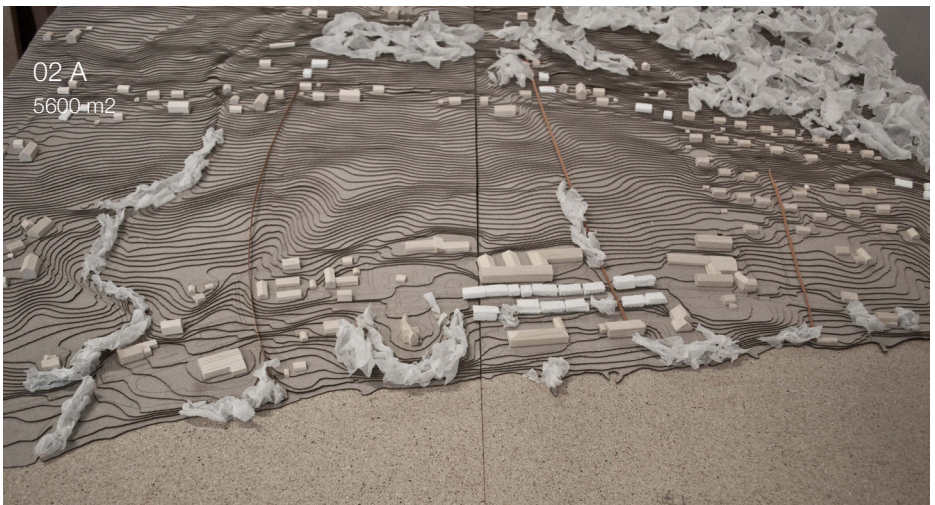
Mulig å skape urbane byrom uten å måtte tilføre store mengder bygningsmasse.
Robusthet ift. trafikkmengde og fremtoning på E16.

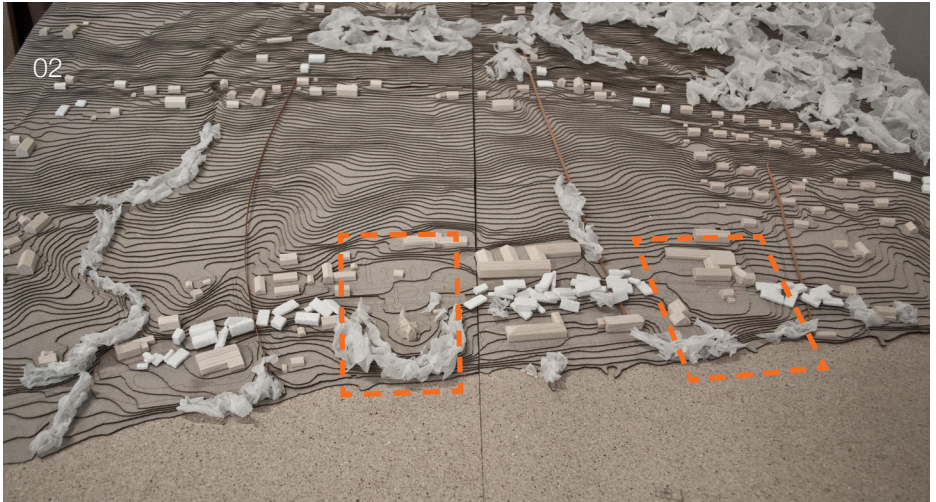
02 BYGGE UTENOM HØYDENE?

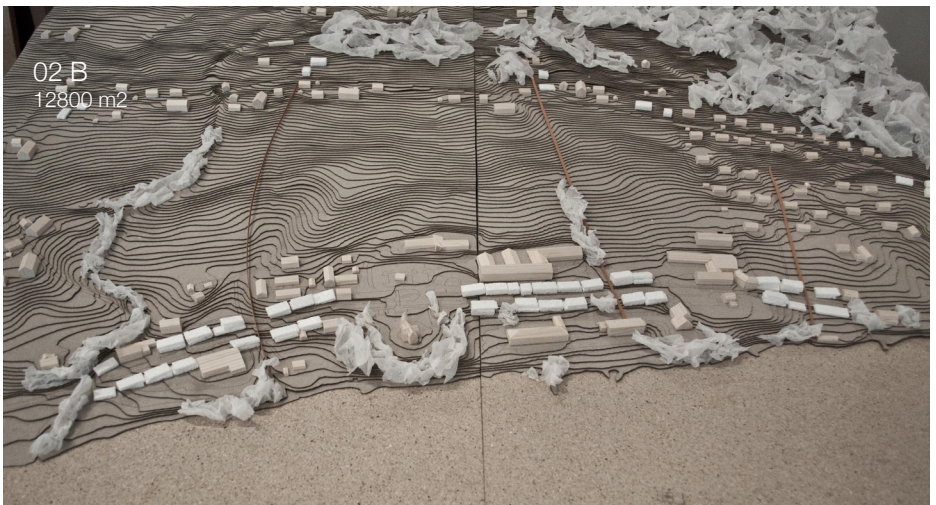
Bygge utenom høydedraga og dyrke E16 som hovedgate gjennom sentrum.

Mulighet til å skape et karakteristisk gaterom, men diskutabelt i hvor stor grad dette evner å tilpasse seg eksisterende bebyggelse. Stenger i stor grad ute den eksisterende bebyggelsen og er lite robust ift. trafikkøkning/endret bruk av E16. Må bygge relativt mye for at grepet skal fungere.

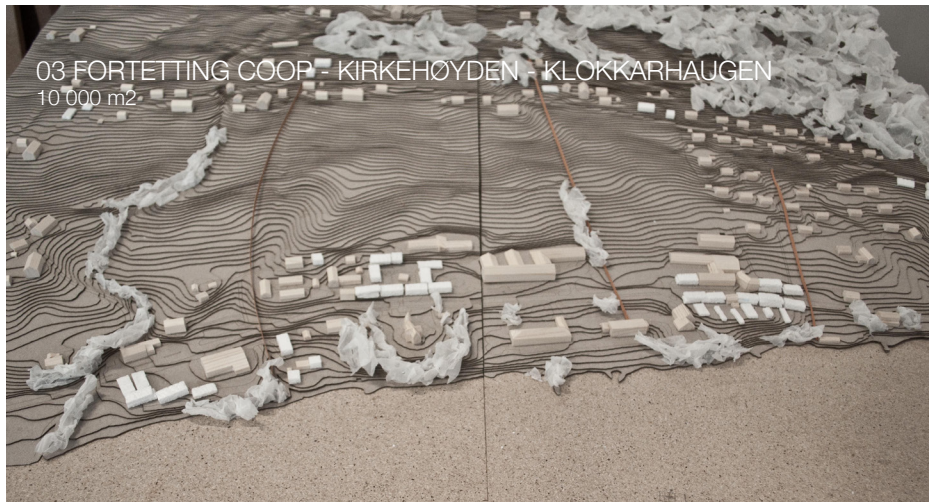

Forsterke høyledrags og dens bebyggelse ved å ikke tilføre noe på de.

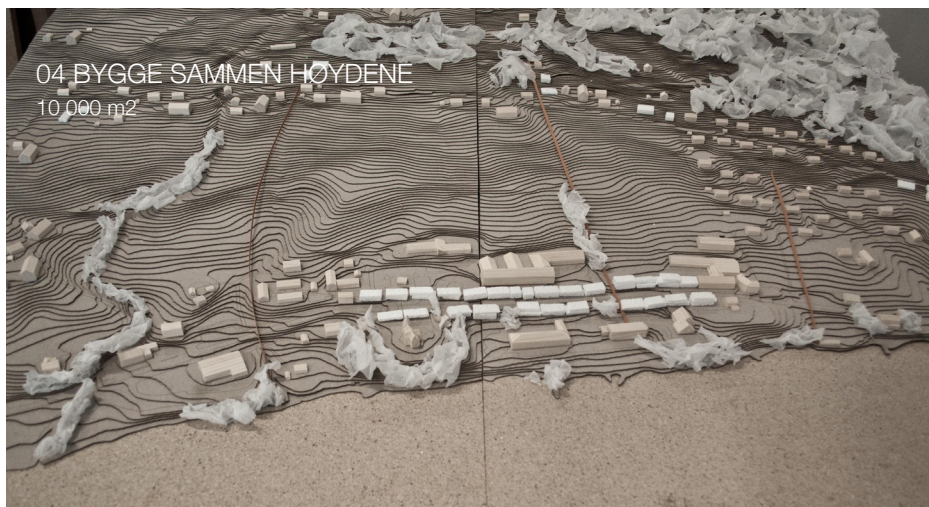

Lite robust ift. endringer i trafikkavvikling og tidvis urealistisk ift. forhold til eksisterende bebyggelse.

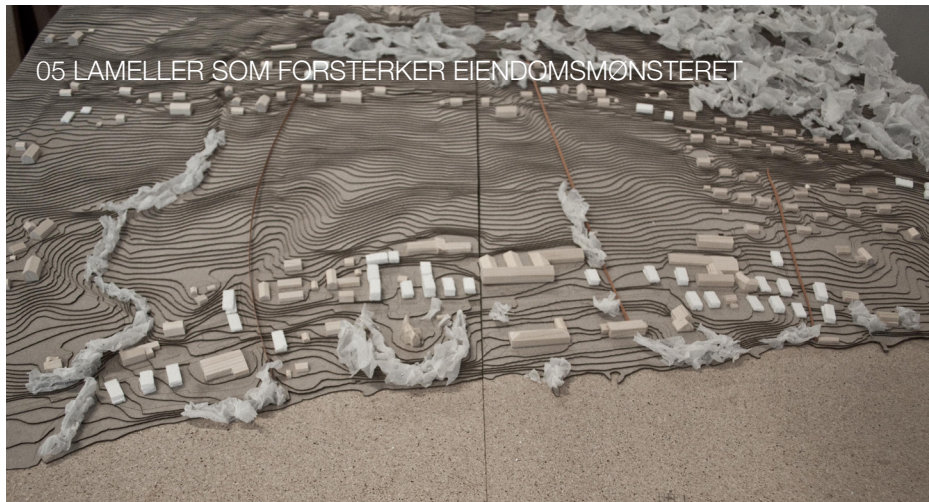
HYBRIDER - DYRKE FREM ULIKE KARAKTERERER

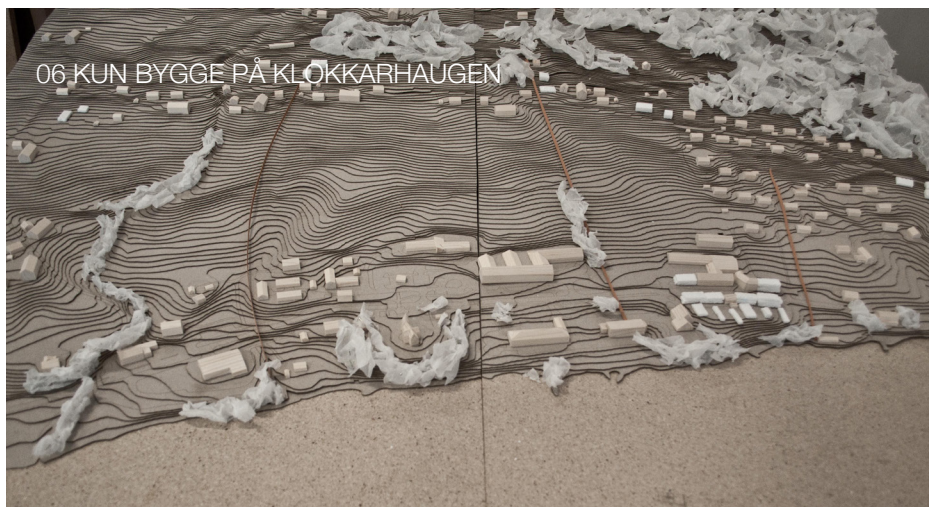
Fortetting på historiske tyngdepunkt - Coop og barnehagen (Fredheim - gamle skolen) Kirkehøyden og Klokkarhaugen.

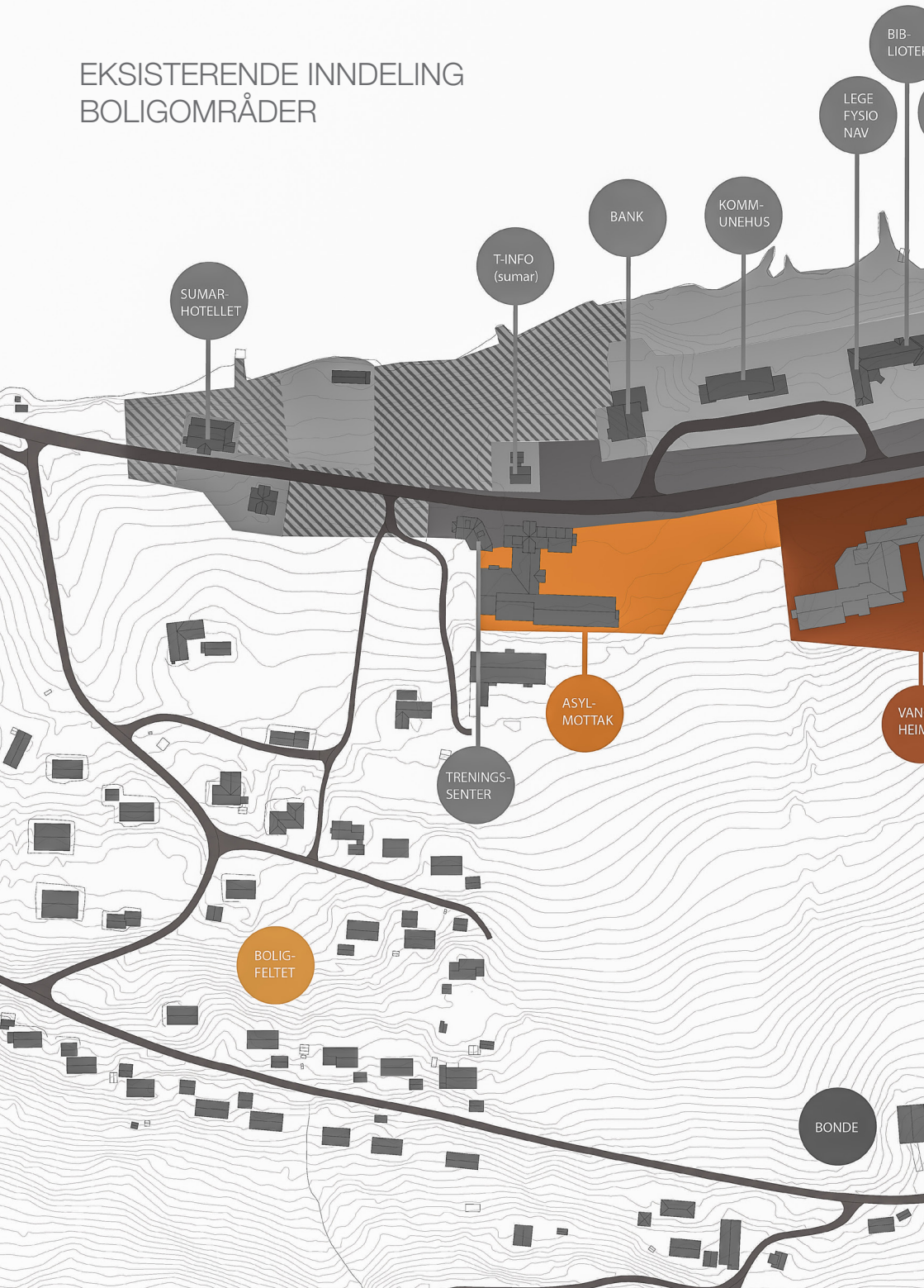
05 LAMELLER SOM FORSTERKER EIENDOMSMØNSTERET

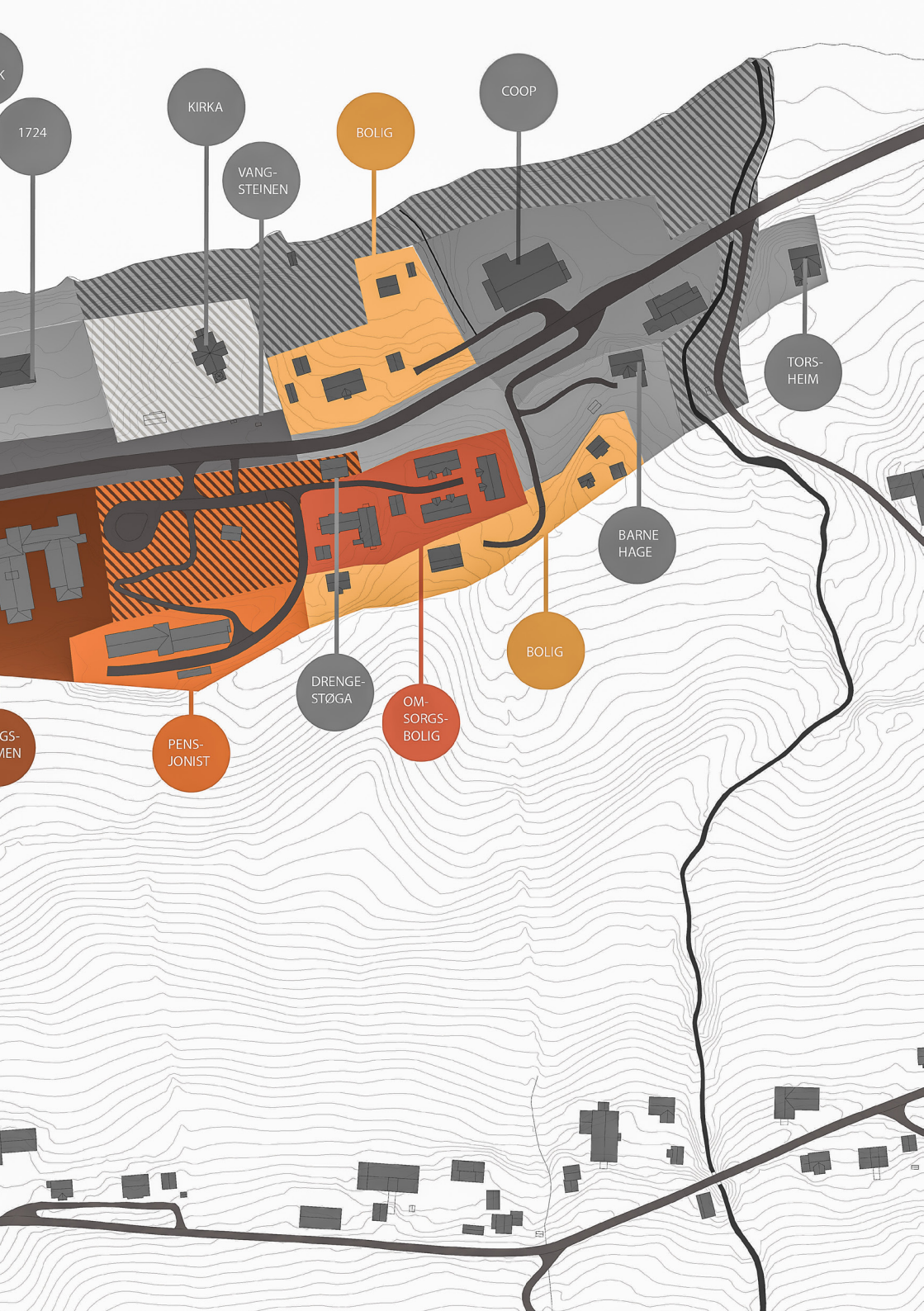

06 KUN BYGGE PÅ KLOKKARHAUGEN

EKSISTERENDE INNDELING BOLIGOMRÅDER

1724

KIRKA

VANG-STEINEN

BOLIG

COOP

TORS-HEIM

BARNE HAGE

BOLIG

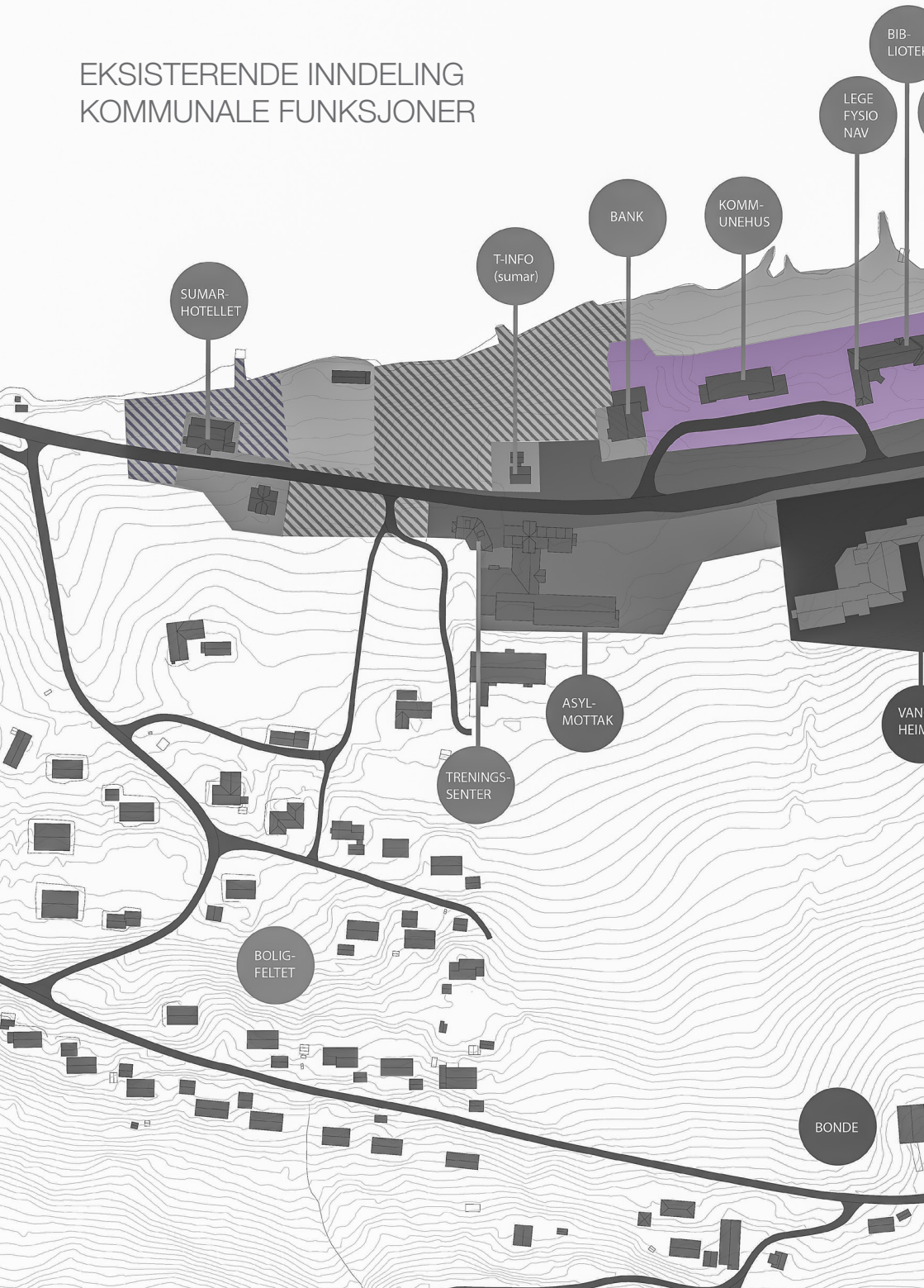
OM-SORGS-BOLIG

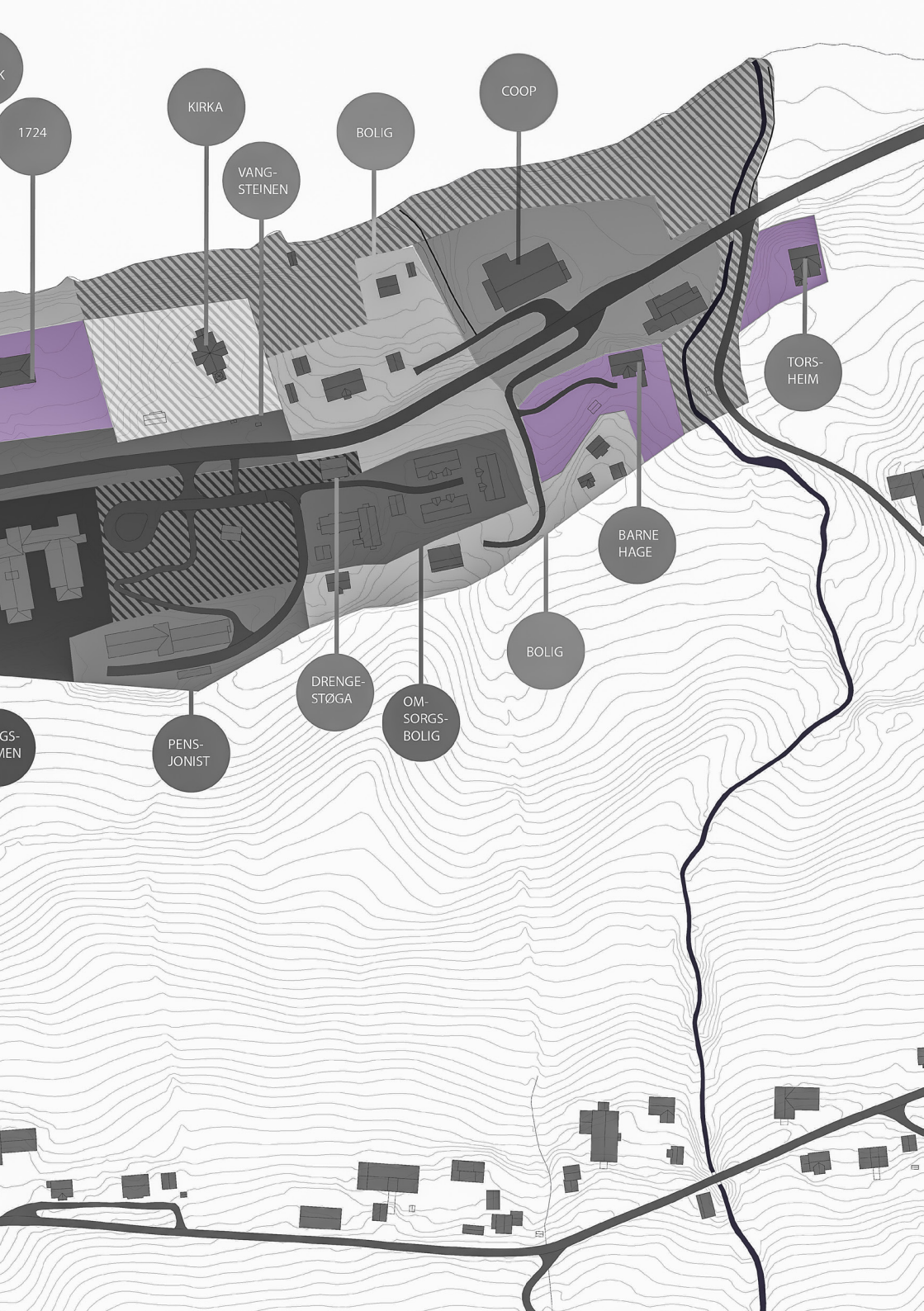
DRENGE-STØGA

PENS-JONIST

GSG-MEN

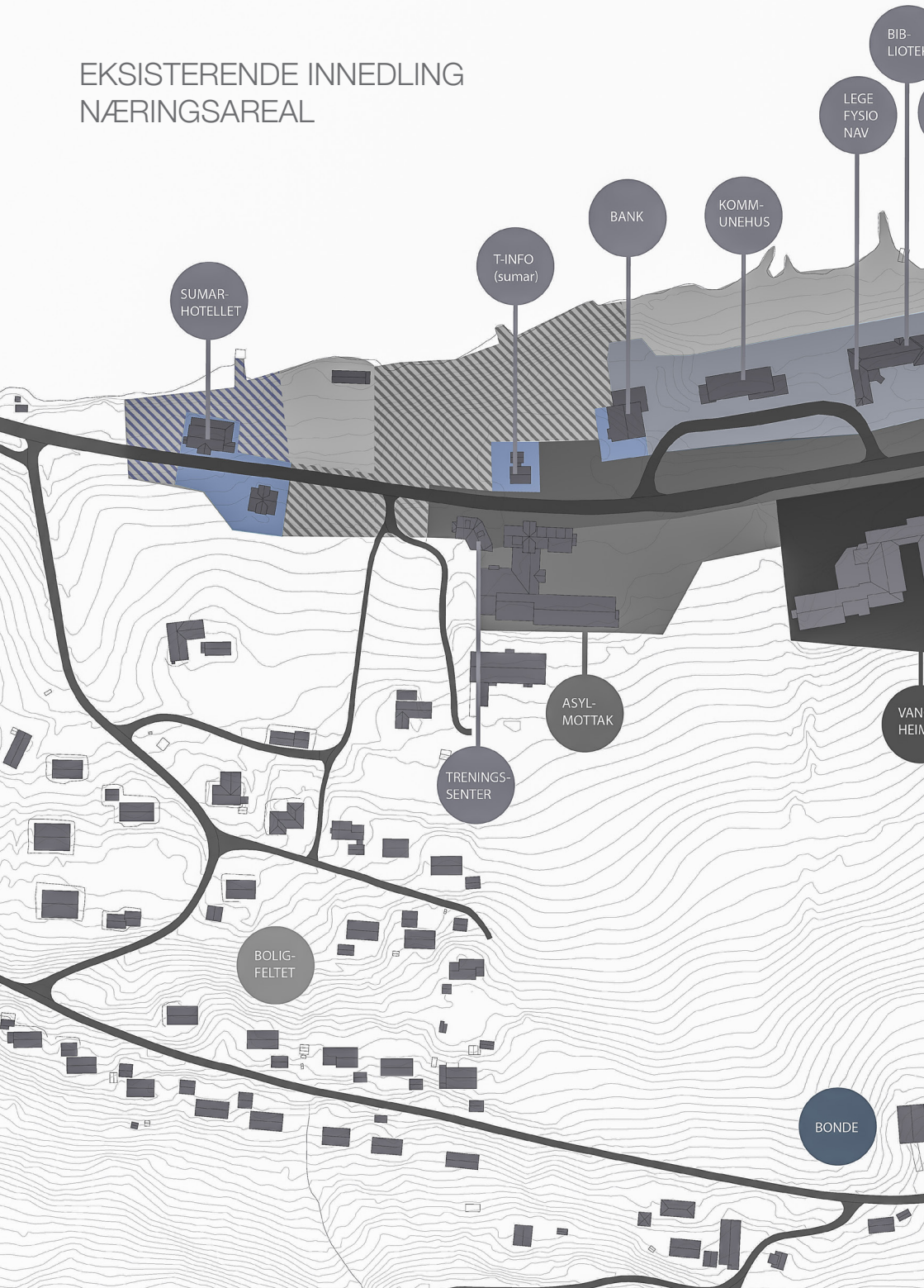
EKSISTERENDE INNDELING KOMMUNALE FUNKSJONER

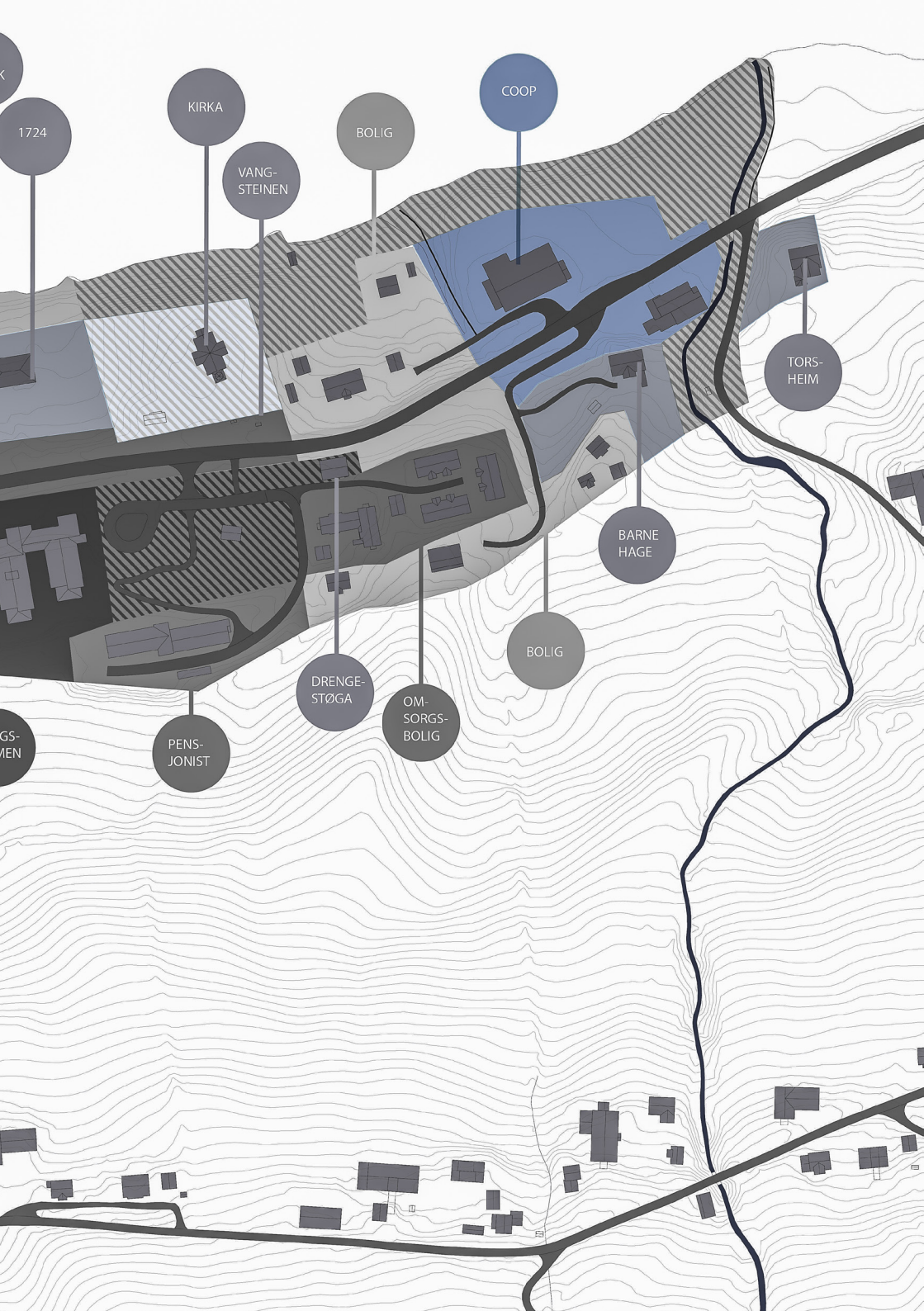

K	1724	KIRKA	VANG-STEINEN	BOLIG	COOP	TORS-HEIM	BARNE HAGE	BOLIG	OM-SORGS-BOLIG	DRENGE-STØGA	PENS-JONIST	GSG-MEN
---	------	-------	--------------	-------	------	-----------	------------	-------	----------------	--------------	-------------	---------

EKSISTERENDE INNEDLING NÆRINGSAREAL

K

1724

KIRKA

VANG-STEINEN

BOLIG

COOP

TORS-HEIM

BARNE HAGE

BOLIG

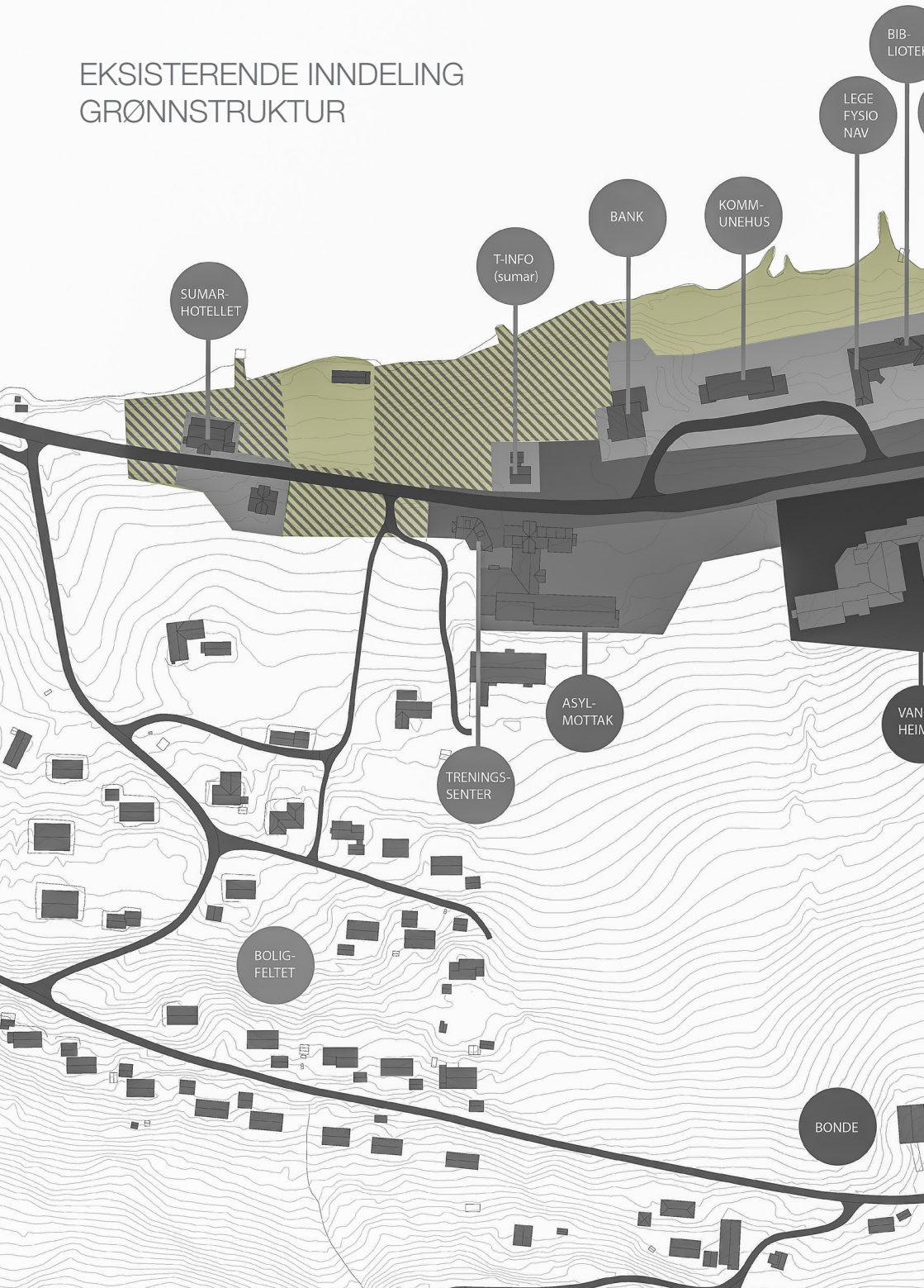
DRENGE-STØGA

OM-SORGS-BOLIG

PENS-JONIST

GSG-MEN

EKSISTERENDE INNDELING GRØNNSTRUKTUR

K

1724

KIRKA

VANG-STEINEN

BOLIG

COOP

TORS-HEIM

BARNE HAGE

BOLIG

DRENGE-STØGA

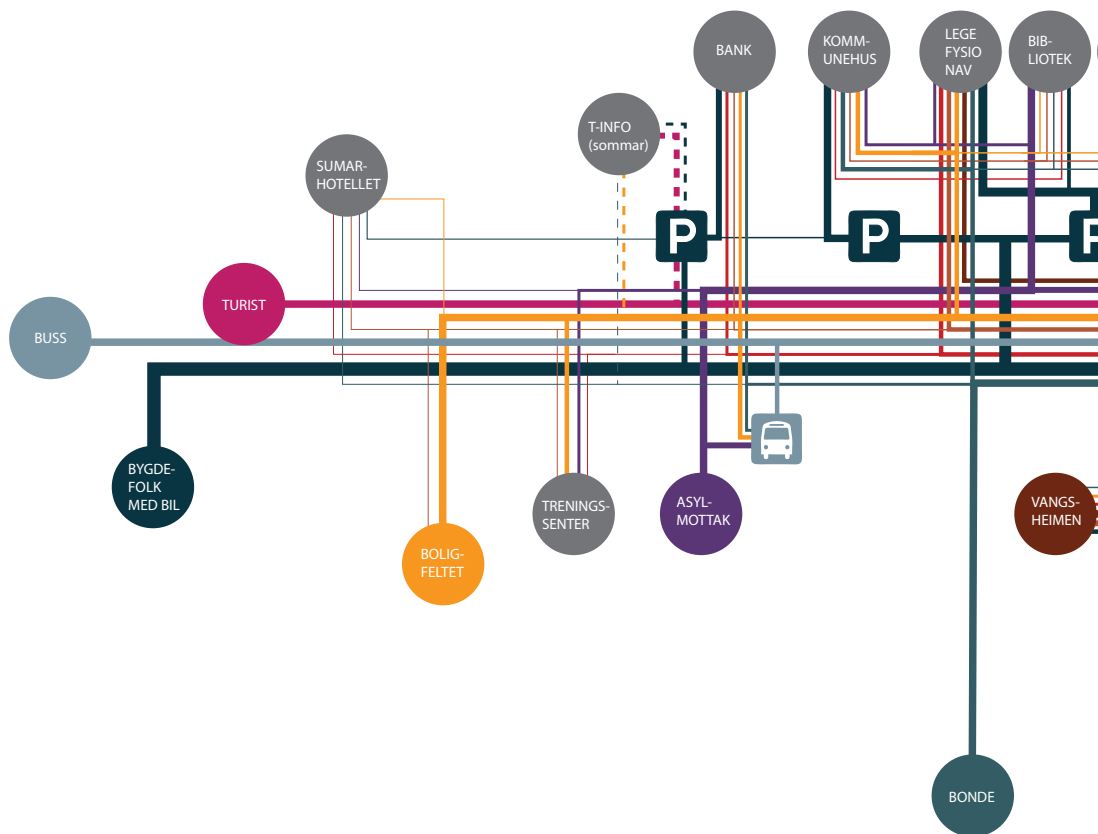
OM-SORGS-BOLIG

PENS-JONIST

GSG-MEN

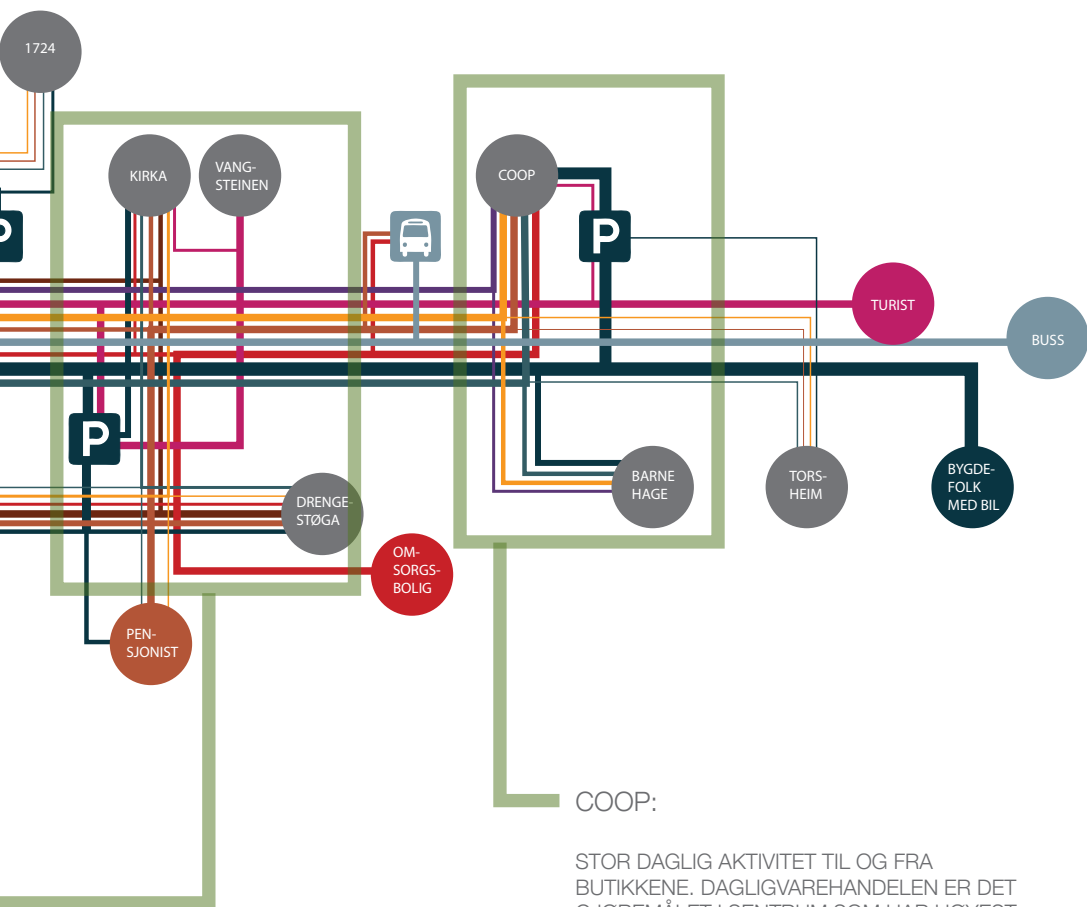
HVOR ER DET AKTIVITET?

NOEN OMRÅDER STÅR FREM:

KIRKEHØYDEN:

MANGE BEBOERE I UMIDDELBAR NÆRHET.
ARBEIDERE OG BESØKENDE TIL OG FRA
VANGSHEIMEN.
TURISTER SOM SKAL SE PÅ VANGSTEINEN.
MESSER, KONserter OG ANDRE
AKTIVITETER I KIRKEN.
PENSJONISTKAFE I DRENGESTØGA.
PRESTEKONTOR/MØTEROM I
DRENGESTØGA.
AKTIV PREST SOM BIDRAR TIL AKTIVITET I
NÆRMILJØET.
SENTRALT I SENTRUM.

COOP:

STOR DAGLIG AKTIVITET TIL OG FRA
BUTIKKENE. DAGLIGVAREHANDELEN ER DET
GJØREMÅLET I SENTRUM SOM HAR HØYEST
FREKVENNS MED BESØK FRA BYGDEFOLKET.
BUSSHOLDEPLASS.
BARNEHAGE.
NÆRT TORSHEIM GRENDEHUS.

3 OMRÅDER SKILLER SEG UT:

FORTETTING I SENTRUM:

HVORDAN STARTER UTVIKLINGEN?

HVOR MYE KAN BYGGES UT?

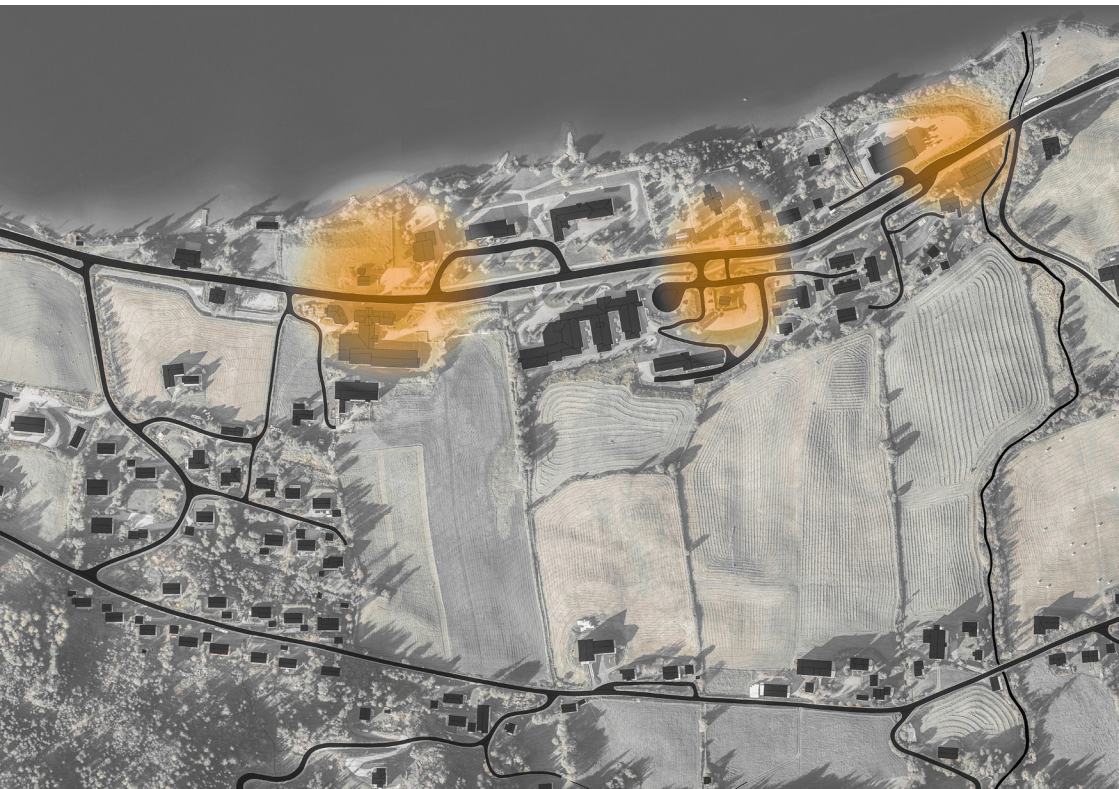
HVILKEN KARAKTER HAR DE ULIKE OMRÅDENE?

HVA ER MEST ROBUST?

ETT TYNGDEPUNKT?

DELE OPP PROGRAMMET?

SPLITTE SENTRUM?

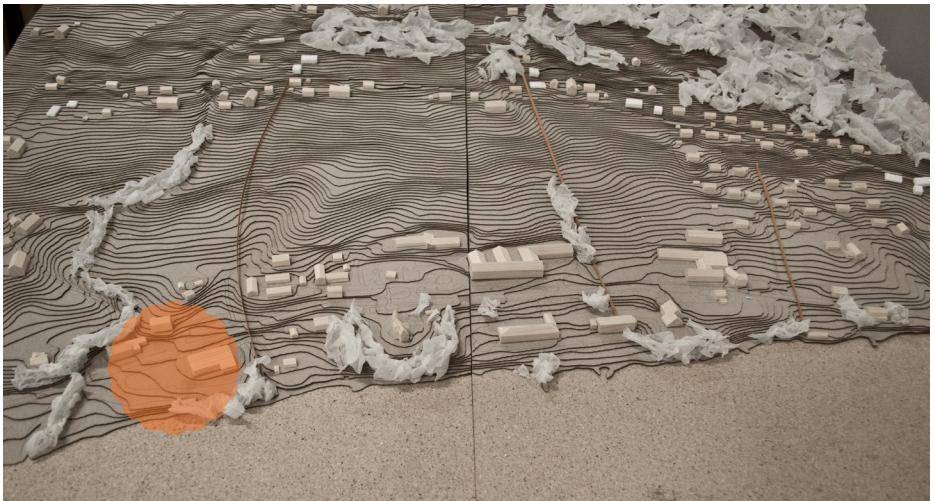
COOP:

- Største økonomiske drivkraft.
- Stor daglig aktivitet.
- Lett tilgjengelig med bil.
- Nær bussholdeplass
- Romslig - god plass
- Enkel tilgang og nærhet til vannet.
- Synlig fra evt. omlagt veg.
- Potensial som innfallsport - kan tydelig definere hvor sentrum begynner.

- Ligger i utkanten og er dårlig tilknyttet resten av sentrum.
- Coop-bygget er en introvert struktur det er vanskelig å spille på lag med.
- Manglende romlige kvaliteter. Føles litt som et forstadskjøpesenter.
- Ligger i et søkk.
- Usikkerhet mtp. evt. ny trase for E16.

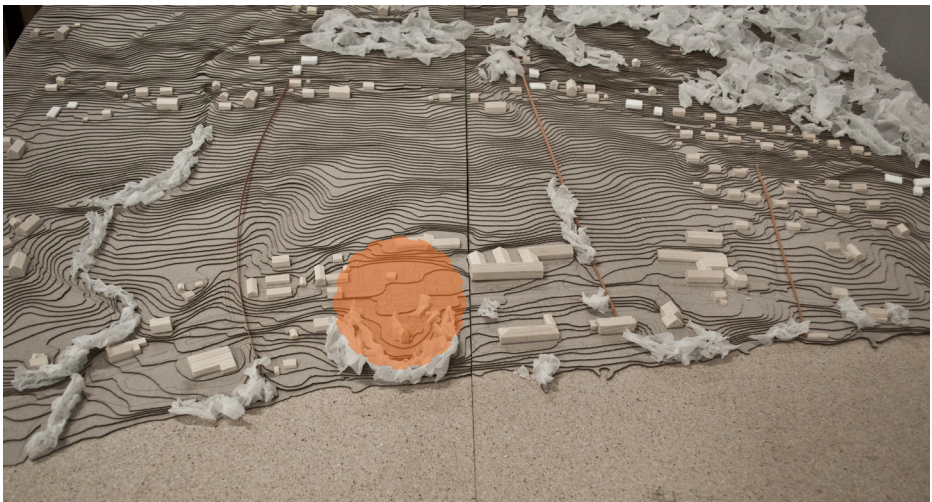
KIRKEHAUGEN

- Geografisk midtpunkt.
- Kirka er "sjefen" i sentrum. Naturlig fysisk fokuspunkt.
- Vangsteinen - eneste turistattraksjon i sentrum. Turistinformasjonen kan dermed flyttes hit.
- Mye trafikk gjennom og i området.
- Potensial for torgrom.
- Romlige kvaliteter som kan bygges videre på og forsterkes.
- Mange brukere i umiddelbar nærhet fra eldre og omsorgsboliger. Disse er de minst mobile brukere av sentrum.
- Romslig. God plass og mange muligheter.
- Kan vitalisere ett sentralt, men litt dødt område i sentrum.
- Kan bygge mye uten at det ruver i landskapet.
- Relativt godt skjerma mot vind.
- Drengestøga med prestekontor og pensjonistkafe er allerede en aktivitetsskaper i området.
- Aktiv og utadvendt prest.
- Vil fungere godt uavhengig av trafikkmengde/trase for E16.
- Det historiske nullpunktet for Vang.

- Hva er kirkens posisjon i samfunnet i dag og i fremtiden? Hvor relevant blir den?
- Trafikk og parkering må løses/omorganiseres.
- Lite tilknyttet vannet.
- Fremstår i dag som dødt - hvordan skape den første gnisten?
- Det gamle bårhuset - hvordan føre historien om det noe makabre huset videre? Ny funksjon?

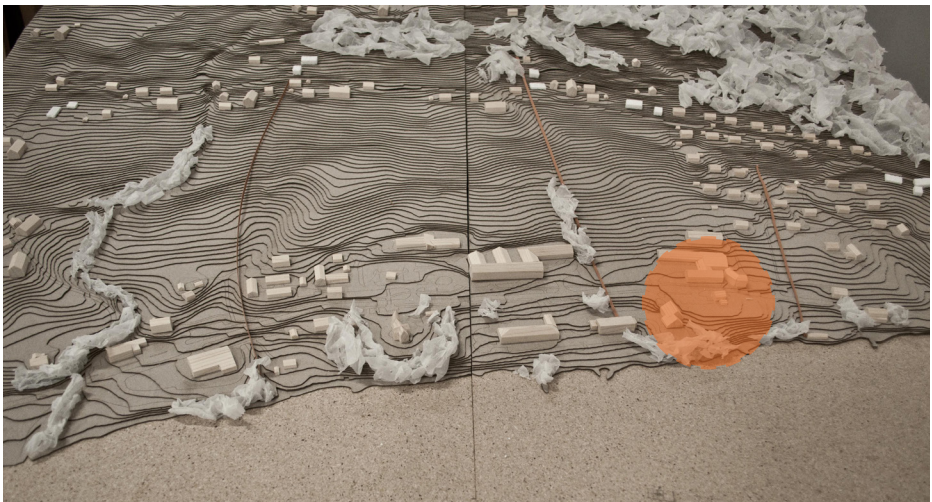
KLOKKARHAUGEN

- Historisk kommersielt senter.
- Nærhet til boligfelt og asylmottak.
- Åpen, eksponert situasjon. God utsikt og kontakt med landskapet.
- Nært vannet - muligheter for båthavn.
- Fine muligheter for rekreasjon og fritidsaktiviteter i området mellom Kl.haugen og Sumarhotellet.
- Kan knytte seg til ytterligere fortetting med boliger mot boligfeltet.
- Transformasjonspotensial i nærliggende bygg. (Sentralen, Sumarhotellet, Ellingbøbutikken.)
- I grenseskillet mellom urban situasjon mot sentrum.og grøntdrag langs fjorden.
- Området har særpreg og identitet.
- Liten skala - pluss eller minus...? Enkelt rom å avgrense.

- Værhardt.
- Veldig lite aktivitet i området i dag.
- Begrensede utbyggingsmuligheter ift. ivaretagelse av landskapsformasjonen.
- Uavklart trafikkavvikling ift. utvikling øst for Sumarhotellet.
- Hvor mye er det plass til? Både bolig og næring, eller slår de hverandre i stykker?
- Ligger i utkanten av sentrum. (positivt med tanke på "rekreasjonskvalitetene.")

VI FOKUSERER PÅ KLOKKARHAUGEN OG KIRKA:

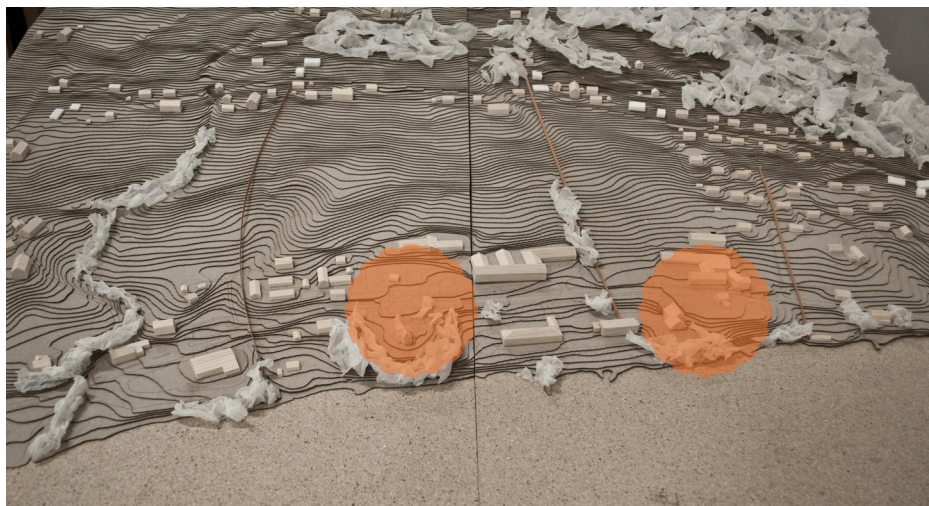
Etter å ha ferdigstilt en rekke undersøkelser på utbyggingsmønster i modell, og analyser av stedlige kvaliteter ved området rundt COOP, Kirka og Klokkarhaugen, har vi nå konkludert med at vi ser nærmere på utvikling av høydedraget ved Kirka og Klokkarhaugen som mulige tyngdepunkt.

Coop står for mye trafikk og aktivitet, men slik vi ser det er dette en plass forbundet med "hverdagslig mas" og ikke det stedet som har størst potensial ift. å skape gode "landsbyrom." Området ligger i et søkk i utkanten av sentrum, og fremstår i stor grad som bilbasert. Det er vanskelig å se for seg boliger her.

Vi mener derfor at området kan holdes av til evt. større næringer/bedrifter/butikker ala. COOP.

Området rundt kirka har i dag lite program, og fremstår noe dødt. Likefullt er det mye trafikk gjennom området, og å legge aktiviteter her kan skape interessante synergieffekter mellom de omkringliggende funksjonene. Fysisk fremstår kirken som sjefen i sentrum, og det kan slik være strategisk å bygge videre på dette som et naturlig tyngdepunkt.

Klokkarhaugen har også lite program per i dag, og det er heller ikke området med mye aktivitet i nærområdet. Hovedgrunnen til å fokusere på dette området er de mange naturgitte kvalitetene området har ift. utsikt og kontakt med vannet, samt den fine rekreative kvaliteten i området mellom Klokkarhaugen og Sumarhotellet. I tillegg har haugen en viktig historiske posisjon.

SENTRUM - UTVIDET PROGRAM:

HVA SKAL SENTRUM VÆRE?

- Det mest aktive stedet i Vang Kommune
- Utstillingsvindu og refleksjon av det som foregår i kommunen

NÆRING:

I vår dialog med Innovangsjon har vi fått mye informasjon om forskjellige initiativ som er i ferd med å starte opp. Dette omfatter følgende bedrifter:

Kontorer/kontorfellesskap
Enkle, fleksible lokaler for smånæringer.
Serveringslokaler/bygdehub/kafe etc...
Overnatting - minihotell
Frisør
Kiropraktor
Treningssenter (utvidelse)
Helse og Velvære
Tannklinikk
Bakeri
Mikrobryggeri
Vinmonopol
Muligheter for Gründere som vil etablere seg - hva trenger disse?
Areal for mellomstore næringsbedrifter - detaljhandel.

HVA SKAL VÆRE I SENTRUM?

For å skape et levende og bedre sentrum i Vang er det nødvendig å forsterke de aktivitetene og kvalitetene som er der, samtidig som det må tilføres noe nytt. Vi har gjennom forarbeidet definert at behovet for et sterkere og mer aktivt sentrum er viktig for å øke attraktiviteten til hele området.

Dagens sentrum er preget av nokså introverte kommunale funksjoner som i liten grad bidrar til liv i uterommene. En rik miks av både næring, bolig og aktivitetsarenaer er det vi ønsker å skape grunn for.

BOLIGBEHOV:

Gjennom forarbeidet har vi definert behov for mer dynamikk i boligmarkedet. Boligtyper som passer inn i sentrum er:

Leiligheter for eldre - universelt utformet
Leiligheter til innflyttere
Rekkehus / fortetting i eksisterende boligområder
Gründerboliger?
Andre boligløsninger? - Hvordan bor man i sentrum av Vang?

AKTIVITETER:

Samlingsplass for tilstelninger som td. 17. mai.
Båthavn og badeplass
Gode gang og sykkelforbindelser.
Konsertarena - float in kino etc.
Informasjonsarena for turister

ANNET:

Varmesentral - biovarme?

HVOR SKAL DE ULIKE PROGRAMMENE LIGGE?

Vi jobber videre med å sortere programmet, hovedsaklig mellom Klokkehaugen og Kirka.

